บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุปของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ได้รับกลับมา 51 ชุด เป็นแบบสอบถามจากอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 37 ชุด และจากแบบสอบถามในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์จำนวน 14 ชุดนั้น สามารถสรุปข้อมูลที่ได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารในฝ่ายบัญชีคิดเป็นร้อยละ 70.6 ซึ่ง ร้อยละ 45.1 ทำงานในกิจการนั้นๆเป็นระยะเวลาน้อยกว่า 5 ปี และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.6
2. บริษัทที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบริษัทของต่างชาติ โดยมีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติมากกว่า 75%นั้นมีร้อยละ 47 และรองลงมามีผู้ถือหุ้นเป็นคนไทย 100% ร้อยละ 35.3 ซึ่งผู้ถือหุ้นนั้นจะเป็นชาวญี่ปุ่น ฮ่องกง และอิตาลี
3. ส่วนผลกระทบจากระเบียบว่าด้วยการกำจัดเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่าได้รับผลกระทบปานกลางถึงน้อย ร้อยละ 31.4
4. แผนงานและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่ายังไม่มีการจัดทำแผนงานและนโยบายต่างๆ เนื่องมาจากส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ถึงร้อยละ 56.9 แต่ก็มีบางกิจการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเหตุผลคือปฏิบัติตามกฎหมาย และเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกับกิจการเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ กิจการที่ตอบแบบสอบถามยังให้เหตุผลว่า การที่กิจการคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นก็เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน และเพื่อเป็นการปฏิบัติการรักษาสิ่งแวดล้อมตามนโยบายคุณภาพของกิจการ
5. การจัดทำรายงานข้อมูลและสารสนเทศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เสนอต่อผู้บริหาร เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารสิ่งแวดล้อมของกิจการนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้มีการจัดทำถึงร้อยละ 76.5 เนื่องจากผู้บริหารไม่ต้องการรายงานดังกล่าวมีจำนวนมากที่สุด นอกจากนี้ยังเนื่องมาจากกิจการยังไม่มีความพร้อม ยังไม่เห็นความสำคัญ และลักษณะของการประกอบการของกิจการยังส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

น้อยมากอีกด้วย ซึ่งรายงานต่างๆนั้น ส่วนใหญ่นักบัญชีไม่ได้มีหน้าที่ในการจัดทำ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำมักจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง

6. สำหรับการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในอนาคตนั้น กิจการส่วนใหญ่ตอบว่าจะจัดทำ ร้อยละ 49 ไม่แน่ใจว่าจะจัดทำหรือไม่ ร้อยละ 31.4 และไม่จัดทำร้อยละ 19.6 ส่วนเหตุผลที่กิจการจะจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในอนาคตนั้น เนื่องจากมีประโยชน์ในการบริหารต้นทุน ร้อยละ 16 เหตุผลที่กิจการจะไม่จัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมนั้น เนื่องจากต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่ำ และกิจการที่ไม่แน่ใจว่าจะจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในอนาคตหรือไม่นั้น เนื่องจาก ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ขององค์กร และผลกระทบต่อข้อมูลด้านบัญชีว่ามีมากน้อยแค่ไหน

บทสรุปจากการประยุกต์แนวปฏิบัติทางบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่นกับบริษัทตัวอย่าง

จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามพบว่า นักบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระบบบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมตามแนวปฏิบัติทางการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่น น่าจะสามารถนำมาประยุกต์ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าได้มากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกบริษัทตัวอย่างที่มีบริษัทแม่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัทแม่ได้มีการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมแล้ว แต่ในบริษัทตัวอย่างยังไม่มีการจัดทำ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งหมดแล้วมีเพียงร้อยละ 0.20 และต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่คือ ค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย และค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ
2. ต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายมีร้อยละ0.20
3. เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนกับผลได้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพบว่า ผลได้มีมากกว่าค่าใช้จ่าย แต่ในปี 2456 ผลได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วมีจำนวนลดลง 1,900,100 บาท เนื่องจากในปี 2546 มีการลงทุนสร้างสถานีขนถ่ายขยะ ทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะเพิ่มขึ้น ส่วนผลได้จากการขายเศษวัสดุลดลงเนื่องจากนโยบายการลดของเสียในกระบวนการผลิตของบริษัทตัวอย่าง ทำให้เศษวัสดุที่เสียและเหลือจากกระบวนการผลิตลดลง

ประโยชน์ของการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมที่มีต่อองค์กร สังคม และโลก

ประโยชน์ต่อองค์กร มีดังนี้

1. บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย

บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมจะช่วยในการวิเคราะห์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมที่ซ่อนอยู่ในบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต และเมื่อลดต้นทุนในส่วนของสิ่งแวดล้อมลงจะช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ลดการฝังกลบ หรือเผาขยะ ช่วยในการลดต้นทุนการกำจัดของเสีย แสดงว่าปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายลดลง ส่งผลให้การจัดหาวัตถุดิบน้อยลงด้วย

2. บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมช่วยในการวัดผลโครงการต่างๆ

บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมช่วยในการวัดผลโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆที่บริษัทได้จัดทำ

3. บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมสามารถรองรับมาตรการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลในอนาคต

บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมสามารถรองรับมาตรการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลในอนาคตได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในอนาคตทางกรุงเทพมหานครมีโครงการที่จะเก็บค่าธรรมเนียมจากการบำบัดน้ำเสีย ในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท และกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังมีโครงการเก็บภาษีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาษีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมนี้ในต่างประเทศได้มีการจัดเก็บแล้ว ตัวอย่างประเทศที่จัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ได้แก่

เดนมาร์ก	น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ น้ำประปา บรรจุภัณฑ์ สารCFCs ยากำจัดศัตรูพืช แบตเตอรี่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์
สหรัฐอเมริกา	น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ สารCFCs ยางรถยนต์
สวีเดน	น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ ยากำจัดศัตรูพืช ปุ๋ย แบตเตอรี่ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์

ข้อมูลบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปพิจารณาปรับลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้การเสียภาษีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมลดลง

4. บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมช่วยลดอันตรายจากการทำงาน

บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมจะแสดงถึงต้นทุนที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ค่าถังดับเพลิง ทำให้ทราบถึงต้นทุนที่เกิดขึ้น และเกิดความตระหนักต่อความปลอดภัยว่าจะต้องมีการเติมน้ำยาดับเพลิงทุกๆปี ช่วยลดอันตรายจากการเกิดอัคคีภัย โดยหากเกิดอัคคีภัยจะสามารถนำถังดับเพลิงมาใช้ได้ในสภาพที่สมบูรณ์

5. ประโยชน์จากรายงานสิ่งแวดล้อม

- เมื่อพิจารณาจากรายงานต้นทุนและผลได้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแยกตามหน่วยงาน จะทำให้สามารถทราบต้นทุน และผลได้ที่เกิดขึ้น สามารถนำไปเป็นข้อมูลปรับลดต้นทุนแต่ละประเภทได้
- รายงานแนวโน้มอัตราต้นทุนต่อยอดขาย ทำให้ทราบแนวโน้มของต้นทุนว่ามีมากขึ้นหรือน้อยลง สามารถนำไปเป็นข้อมูลพยากรณ์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอนาคตได้
- รายงานวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมตามวัฏจักรผลิตภัณฑ์ ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานขององค์กรเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอะไรบ้าง ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆต่อไป เช่น เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมตามวัฏจักรผลิตภัณฑ์แล้วพบว่าเกิดขยะขึ้นหลายจุด ในอนาคตอาจต้องมีการจัดทำโครงงานเพื่อการจัดการขยะในองค์กร เป็นต้น
- รายงานเปรียบเทียบกับตัวชี้วัด ในองค์กรสามารถกำหนดตัวชี้วัดว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนด การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ หากมีการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในส่วนใดที่ไม่บรรลุเป้าหมาย องค์กรก็จะทราบ และสามารถนำไปพิจารณาหาสาเหตุในการไม่บรรลุตามเป้าหมายได้เป็นส่วนๆ

<u>ประโยชน์ต่อสังคม และโลก</u> มีดังนี้

1. เมื่อมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานเกิดผลกระทบอะไรต่อสิ่งแวดล้อมบ้าง และปรับลดให้ปล่อยมลพิษน้อยลง จะส่งผลให้พนักงาน และประชาชนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงกับบริษัท มีสุขภาพที่ดีขึ้น รวมทั้งส่งผลดีต่อโลกอีกด้วย
2. การบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมทำให้บริษัทมีภาพลักษณ์ที่ดี นักลงทุน คู่ค้า ลูกค้า ชุมชน และหน่วยงานรัฐบาล เกิดความเชื่อถือในบริษัท

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

เนื่องจากต้องการข้อมูลเพื่อนำไปประยุกต์แนวปฏิบัติทางบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต่อไป จึงได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและวิศวกรซึ่งมีความเข้าใจในงาน เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในกระบวนการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ดังนี้

<u>ข้อมูลที่ได้จากมุมมองของผู้บริหาร</u>

1. วิธีการจัดการขยะของบริษัทส่วนใหญ่ในส่วนขยะที่สามารถการนำกลับมาใช้ใหม่ได้จะนำมาการนำกลับมาใช้ใหม่ หรือขายโดยการประมูล ส่วนขยะอันตรายหรือขยะที่ไม่สามารถการนำกลับมาใช้ใหม่ได้จะส่งคืนไปยังบริษัทผู้ขาย หรือส่งไปกำจัดที่บริษัทกำจัด
2. ผู้บริหารส่วนใหญ่เล็งเห็นความสำคัญของการนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมมาใช้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมพอสมควร
3. ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าทุกๆฝ่ายควรร่วมมือกันในการปฏิบัติ ไม่ใช่งานของฝ่ายบัญชีเพียงฝ่ายเดียว โดยฝ่ายบัญชี วิศวกรและนักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ควรทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการกำหนดข้อมูลต่างๆที่จะใช้ในการบันทึก และจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม โดยมีฝ่ายบัญชีเป็นหน่วยงานในการสรุปข้อมูลต่างๆที่ได้จากทุกฝ่าย
4. ควรมีฝ่ายบัญชีบริหารแยกออกมาจากฝ่ายบัญชีการเงิน ในการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม ไม่ควรยึดติดกับระบบบัญชีเก่าๆ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ภายในบริษัท ไม่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลต่อหน่วยงานภายนอก
5. การนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นสิ่งที่ดี แต่รัฐบาลไม่ควรบังคับ เนื่องจากการบังคับอาจนำไปสู่การตกแต่งบัญชี และการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง รัฐบาลควรรณรงค์ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ และหาสิ่งจูงใจให้บริษัทจัดทำ เช่น มาตรการการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น
6. รัฐบาลควรจัดทำตัวแบบให้ในแต่ละอุตสาหกรรม เนื่องจากในแต่ละอุตสาหกรรมมีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ซึ่งการที่รัฐบาลจัดทำตัวแบบให้นั้นจะทำให้การปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน ง่ายที่จะตรวจสอบ รวมถึงทำให้บริษัทต่างๆนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายขึ้น
7. รัฐบาลควรรณรงค์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ในการนำบัญชีบริหารมาใช้ โดยเริ่มปลูกฝังด้านวิชาการในสถานศึกษาด้วย ซึ่งในอนาคตหากความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และการศึกษาของคนไทยดีขึ้น ประชาชนและธุรกิจต่างๆจะเริ่มตระหนักในเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเอง

<u>ข้อมูลที่ได้จากมุมมองของวิศวกร</u>

1. วิศวกรมีความเข้าใจในงาน ทำให้ทราบถึงที่มาของต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในบริษัท และวิศวกรเข้าใจว่ามีต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่หลบซ่อนอยู่ในกระบวนการผลิตสินค้า แต่ไม่ได้แยกออกมาต่างหาก
2. การจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมควรเริ่มโดยให้ผู้บริหารเห็นประโยชน์ในเรื่องนี้ก่อน
3. ควรตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งหน่วยงานนี้จะเป็นศูนย์กลางในการควบคุมหน่วยอื่นๆ และรับข้อมูลจากหน่วยอื่นๆมาประมวลผล และวิเคราะห์ หน่วยงานกลางนี้จะต้องเป็นหน่วยงานที่เข้าใจงานนี้มากที่สุด และเป็นหน่วยงานที่จะเผยแพร่บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ส่วนหน่วยงานอื่นๆ ควรมีผู้ประสานงานในการส่งข้อมูลมายังหน่วยงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และผู้ประสานงานจะเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในเบื้องต้นด้วย
4. รัฐบาลควรชี้ให้เห็นความสำคัญในการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะแสดงข้อมูลที่เป็นตัวเงินให้เห็น รวมถึงประโยชน์โดยรวมต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นตัวเงินด้วย รวมทั้งต้องมีการจูงใจให้ธุรกิจต่างๆจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม เช่น การลดหย่อนภาษี เป็นต้น
5. สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น บริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐานISO14000 ได้มีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ แต่จะทำตามข้อบังคับเท่านั้น

ข้อจำกัดในการวิจัย ข้อเสนอแนะ และการศึกษาต่อไปในอนาคต

ความคิดเห็นของผู้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

1. บริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO14000 (ISO : International Organization for Standardization) ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม บริษัทที่ได้รับการรับรองจะมีการวางแผน นโยบาย และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1.1 นโยบายสิ่งแวดล้อม (environmental policy)

การจัดการสิ่งแวดล้อมเริ่มด้วยผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง และกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กรขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานของพนักงานในองค์กร

1.2 การวางแผน (planning)

เพื่อให้บรรลุนโยบายสิ่งแวดล้อม องค์กรจึงต้องมีการวางแผนในการดำเนินงาน โดยอย่างน้อยต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- แจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก
- แจกแจงข้อกำหนดทางกฎหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรเกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติ
- จัดทำวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- จัดทำโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น

1.3 การดำเนินการ (implementation)

เพื่อให้การดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามแผนที่วางไว้ อย่างน้อยองค์กร ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- กำหนดโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม
- เผยแพร่ให้พนักงานในองค์กร ทราบถึงความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดการฝึกอบรมตามความเหมาะสม เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความรู้ และความชำนาญในการดำเนินงาน
- จัดทำและควบคุมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ควบคุมการดำเนินงานต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

- จัดทำแผนดำเนินการหากมีอุบัติเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งมีการซักซ้อมการดำเนินการอย่างเหมาะสม

1.4 การตรวจสอบและการแก้ไข (checking & corrective action)

เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมได้รับการตรวจสอบและแก้ไข อย่างน้อยการดำเนินการขององค์กร ต้องครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- ติดตามและวัดผลการดำเนินการโดยเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้
- แจกแจงสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดำเนินการแก้ไข
- จัดทำบันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นระยะ

1.5 การทบทวนและการพัฒนา (management review)

ผู้บริหารองค์กรต้องทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

จากกรณีศึกษาEnvironmental Management Accounting An introduction and case studies for Australia ของ Deegan (2003) ได้กล่าวไว้ว่า ISO 14000 คือส่วนหนึ่งของการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม บริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 จะมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้การนำแนวคิดบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ทำได้ง่ายกว่าบริษัทที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานนี้

2. จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ศึกษามีความเห็นว่าแนวปฏิบัติทางบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่นสามารถนำมาประยุกต์ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยได้ แต่ยังไม่มีความพร้อมในการประยุกต์ เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. บริษัทส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม
2. บริษัทต่างๆยังไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติ
3. ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมากเพียงพอ
4. ไม่มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงจะต้องมีการเตรียมพร้อม ดังนี้

1. รัฐบาลควรเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม
2. สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งประเทศไทยควรเข้ามาริเริ่มจัดทำแนวปฏิบัติทางบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมให้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ
3. ควรมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม
4. รัฐบาลควรมีการจูงใจให้บริษัทต่างๆนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้ เช่น การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการประยุกต์บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม จากกรณีศึกษา Environmental Management Accounting An introduction and case studies for Australia ของ Deegan (2003) พบว่า

1. คำจำกัดความ และนิยาม ของต้นทุน และผลได้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน แต่ละแผนกในองค์กรเข้าใจไม่ตรงกัน ทำให้การรวบรวมข้อมูลผิดพลาด
2. การประยุกต์บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม ต้องทำการจัดรหัสบัญชี หรือชื่อบัญชีใหม่ เมื่อเกิดต้นทุนและผลได้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ข้อมูลจะถูกจัดเก็บในรหัสบัญชี หรือชื่อบัญชีใหม่ ผู้ใช้อาจเกิด
3. บัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมเมื่อแยกตามแผนกแล้วไม่มีความชัดเจน ไม่มีการแยกข้อมูลสินค้าแต่ละชนิด ทำให้ไม่มีรายละเอียดที่ใช้ในการตัดสินใจ และไม่มีส่วนของต้นทุนส่วนเพิ่ม ทำให้ไม่สามารถนำไปคำนวณต้นทุนสินค้า หรือกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาได้

ส่วนจากการประยุกต์ในบริษัทตัวอย่างพบว่า

1. บริษัทตัวอย่างยังไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เก็บรวบรวมได้ยาก
2. บริษัทในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าไม่มีบริษัทใดที่นำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ ทำให้ยากต่อการค้นหาและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การนำแนวคิดต่างๆมาใช้ในประเทศไทย ยังไม่มีการจูงใจให้เห็นประโยชน์ที่แท้จริงเท่าที่ควร การจัดทำตามแนวคิดต่างๆส่วนใหญ่จะเป็นไปด้วยการบังคับ
4. แนวปฏิบัติทางการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องใหม่ ไม่มีการแปลเป็นภาษาไทย ทำให้ชื่อบัญชีต่างๆเข้าใจได้ยาก และทำให้นักบัญชีมีความสับสน การตอบแบบสอบถามอาจมีความคลาดเคลื่อน

ข้อเสนอแนะ และการศึกษาต่อไปในอนาคต

1. การจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมถือเป็นแนวคิดที่ดี และมีประโยชน์ต่อนักบัญชี ในการระบุ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เสนอต่อผู้บริหารทุกระดับภายในองค์กร แต่เนื่องจากเรื่องการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ประกอบการ และยังไม่มีการจัดทำการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมที่เป็นบรรทัดฐานสำหรับธุรกิจถือปฏิบัติในประเทศไทย ผู้ประกอบการไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มากขึ้น ให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงประโยชน์ และให้เห็นความสำคัญในการจัดทำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติซึ่งผู้ประกอบการในประเทศไทยสามารถปฏิบัติตาม และนำไปใช้จริงได้ แต่การนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมมาใช้ ต้องระวังไม่ให้กลุ่มประเทศมหาอำนาจนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้าจากประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างมาตรฐานอื่นๆ เช่น ISO9001 ISO9002 และISO14001 ที่ประเทศไทยกำลังถูกกีดกันทางการค้าจากมาตรฐานเหล่านี้ในปัจจุบัน
2. ควรมีการศึกษาบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น เช่น
   2.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม
   2.2 ศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานสิ่งแวดล้อม
   2.3 ศึกษาความคิดเห็นในการเลือกแนวปฏิบัติในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
   2.4 ศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีบริหารอื่นๆ
   2.5 ประยุกต์ในอุตสาหกรรมอื่นๆ
   2.6 ประยุกต์แยกตามผลิตภัณฑ์ หรือประยุกต์แยกตามแผนกงาน
   2.7 นำแนวปฏิบัติหลายๆแนวปฏิบัติมาจัดทำแบบสอบถาม โดยนำหัวข้อต่างๆมารวมกัน ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบอิสระ และรวบรวมข้อมูลจัดทำขึ้นเป็นแนวปฏิบัติของไทย
   2.8 ศึกษาความคุ้มค่าในการนำบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์

   ซึ่งการศึกษาเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดต่างๆ และสภาพแวดล้อมที่ดีของโลกในอนาคต